

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРАВНИКІВ**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**“МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ОЦІНКА РОСІЙСЬКОЇ
ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ ТА ЗАХИСТ
ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ”**

(м. Київ 16 липня 2022)

Збірник наукових праць

Київ 2022

Редакційна колегія:

Костицький В.В. - д.ю.н, професор, дійсний член (академік) НАПрН, Президент Асоціації українських правників

Берлач А.І. - д.ю.н, професор, завідувач кафедри службового та медичного права Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Новицька Н.Б. - д.ю.н, с.н.с., професор кафедри приватного права Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету

Ковальчук О.М. – к.ю.н, доцент, доцент кафедри теорії та історії права та держави Навчально-наукового Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Марченко М.В. – к.ю.н., провідний експерт з конституційного та виборчого права Асоціації українських правників

Ноняк М.В. - к.е.н, Асоціація українських правників

Радченко О.І. - к.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного права та міжнародного права Харківського національного університету внутрішніх справ, Асоціація українських правників

Консультаційна рада:

Гнатовський М.М. - к.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародного права Навчально-наукового Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Стецюк П.Б. - к.ю.н, суддя Конституційного суду України у відставці, науковий консультант з правових питань Центру Разумкова

Суходольська А.А. - к.ю.н, виконавчий секретар Асоціації українських правників

Коломієць В.А. - адвокат, Асоціація українських правників

Ореховський М.Л. - адвокат, Асоціація українських правників

Ямельська Х.Ю. - адвокат, Асоціація українських правників

Упорядники збірки конференції:

Костицький В.В. - д.ю.н, професор, дійсний член (академік) НАПрН, Президент Асоціації українських правників”

Новицька Н.Б. - д.ю.н, с.н.с., професор кафедри приватного права Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету

Ковальчук О.М. – к.ю.н, доцент, доцент кафедри теорії та історії права та держави Навчально-наукового Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Марченко М.В. – к.ю.н., провідний експерт з конституційного та виборчого права Асоціації українських правників

Рецензенти:

Гвоздецький В.Д. - д.ю.н, проф, професор кафедри правових природоохоронних дисциплін Навчально-наукового Інституту права Національного університету водного господарства;

Заборовський В.В. - д.ю.н, проф, професор кафедри цивільного права Ужгородського національного університету ;

Марусяк О. В. - PhD (ФРН), Центр політико-правових реформ.

Міжнародно-правова оцінка російської воєнної агресії в Україні та захист фундаментальних прав людини: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 16 липня 2022 р.) / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Асоціація українських правників. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 359 с.

**ВИКОРИСТАННЯ ФЛЕШЕТІВ У СНАРЯДАХ РОСІЙСЬКОЇ АРМІЇ
ПРОТИ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ У ВІЙНІ З УКРАЇНОЮ
ЯК ДОКАЗ ПОРУШЕННЯ ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА**

Борис Михайличенко,

д.м.н. професор, Національний медичний університет імені О.О.Богомольця

Андрій Біляков,

д.м.н. професор, Національний медичний університет імені О.О.Богомольця

Семен Ніколайчук

*судово-медичний експерт Києво-Святошинського відділення КЗКОР Київського
обласного бюро судово-медичної експертизи*

Військові дії в історичному контексті мають досить давню історію. Однак, суспільством запроваджено міжнародні правила щодо регламентації дозволених методів проведення бойових дій з метою їх гуманізації, що знайшло своє відображення у забороні використання такої зброї та снарядів, які зокрема, здатні завдавати непотрібні страждання військовим та населенню.

Міжнародним правом визначається ціла низка свідомих та грубих порушень законів та звичаїв війни, що було втілено у такому терміні як «воєнний злочин».

Перелік воєнних злочинів є відомим і його затверджено Статутом Міжнародного кримінального суду, який має назву Римського Статуту.

Згідно Римського статуту до «інших серйозних порушень» законів та звичаїв війни відносять «умисний цілеспрямований напад на цивільне населення чи окремих цивільних осіб, які не беруть безпосередньої участі у воєнних діях». Отже, цивільне населення під час війни захищено міжнародним правом.

Початок військових дій Росії проти України, який відбувся 24 лютого 2022 р., характеризується використанням загарбниками різних видів зброї. Ця зброя застосовується як проти військових захисників України, так і проти цивільного населення нашої держави. Особливістю військових дій російського агресора являється те, що різні види зброї російські загарбники активно використовують як на полі бою, так і поза межами проведення активних бойових дій.

Військові дії Росії на території України знаходяться під пильною увагою цивілізованого світу. Світова спільнота звертає увагу на численні злочини, які чинять російські окупанти на території України.

Серед різноманіття російської зброї, яку вона використовує у війні з Україною, перш за все, превалює артилерія, де наявні сучасні зразки військової техніки із різнопрофільними снарядами. Однак, звертає на себе увагу той факт, що снаряди агресора мають різноманітні вражаючі компоненти, що спрямовано на ураження найбільшої кількості українців.

Так, в пресі з'явилися повідомлення про те, що «Російська артилерія наприкінці березня 2022 року застосувала снаряди з металевими дротиками проти мирних жителів Київської області».

Під час обстеження тіл загиблих мирних мешканців Бучі та Ірпеня в їх тілах були виявлені тонкі металеві дротики, дія яких була смертельною при їх потраплянні в життєво важливі ділянки тіла людини. Крім того, під час надання хірургічної медичної допомоги постраждалим в ранах також виявляли такі снаряди [1].

Ці вражаючі снаряди мають назву флешетів. Вперше використання флешетів відбулося під час Першої світової війни, а в подальшому їх використовували в декількох військових конфліктах. На території України російські загарбники використовували снаряди з флешетами неодноразово.

Як вказано [2], танкові снаряди та снаряди для польової артилерії споряджаються невеликими за розмірами металевими дротиками-флешетами, а їх загальна кількість в оболонці снаряду може становити 8000 одиниць. Такі снаряди розриваються після пострілу у повітрі, а їх начиння розлітається від оболонки конічно. Тому ураження можливі по периметру до 300 м та на відстані до 100 м.

Флешети мають відповідну форму – це металеві циліндричні дротики-стріли довжиною 3-4 см, які мають загострену верхівку та задню частину у вигляді декількох плавників. При потраплянні у тіло ціла флешета спричиняє рвані рани за рахунок наявності таких плавників. Крім того, вона може згинатися, що збільшує об'єм травмування тканин тіла, а задня її плавникова частина може відриватися та спричинити додаткові поранення.

Використання снарядів із флешетами в бойових діях міжнародне право не забороняє, але таку зброю забороняє використовувати гуманітарне право в цивільних районах.

Однак, судово-медична практика проведення експертиз тіл цивільних осіб, які загинули внаслідок російської агресії, показує, що начиння снарядів для артилерії чи танків може бути не тільки у вигляді стандартних флешетів.

Так, на початку березня 2022 р. на вільній від загарбників частині Ірпінського передмістя, де не відбувалися бойові дії, було виявлено труп 23-річного громадянина В. Під час проведення судово-медичної експертизи на лівій половині його грудної клітки в ділянці проекції серця було виявлено круглястий отвір діаметром до 0,5 см з візуально рівними краями, який переходив у майже перпендикулярний рановий канал, що розповсюджувався крізь міжреберний проміжок на передній поверхні тіла, перикард, лівий шлуночок серця, міжреберний проміжок на задній поверхні тіла та закінчувався сліпо у м'язовій тканині в ділянці лівої лопатки. У цій ділянці було виявлено металевий циліндричний предмет довжиною 1,5 см (рис. 1), кінці якого були обрубані. В порожнині перикарда була наявна кров у рідкому стані та у вигляді згортків. На одязі загиблої особи в ділянці проекції серця було виявлено ледь помітний щілиноподібний дефект тканини. Смерть г-на В. настала від проникаючого вогнепального поранення грудей з ураженням серця та розвитком гемоперикарду. З судово-медичної точки зору громадянину В. було спричинено смертельну вогнепальну осколкову травму, яка кваліфікується як тяжке тілесне ушкодження.

Рисунок 1. Фото флешети з тіла г-на В.

Таким чином, на початку березня 2022 р. в перші дні російського вторгнення на території України, де не відбувалися бойові дії, росією під час обстрілу було

використано снаряд, начиння якого складалось із обрубаних металевих циліндрів типу флешетів. Від даного ураження загинув цивільний громадянин України. Використання таких снарядів із значною кількістю ушкоджуючих компонентів свідчить, що дії загарбників спрямовані, в тому числі, на ураження щонайбільшої кількості цивільного населення нашої держави.

Російські війська використовують снаряди, які споряджені флешетами та аналогічними вражаючими компонентами проти цивільного населення України на територіях поза проведення бойових дій, що, безумовно, є ще одним російським воєнним злочином в галузі гуманітарного права.

Список використаних джерел:

1.Електронний ресурс: <https://amp.donpatriot.news/ru/v-buche-okkupanty-ubyvaly-myrynykh-zhytelej-oruzhyem-vremen-pervoj-myrovoj-vojny>.

2.Електронний ресурс: <https://www.theguardian.com/world/2022/apr/24/dozens-bucha-civilians-killed-flechettes-metal-darts-russian-artillery>.

**ФІНАНСОВІ ТА МАЙНОВІ ВТРАТИ УКРАЇНИ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЮ ВІЙНОЮ І ОКРЕМІ ШЛЯХИ ЇХ
ВІДШКОДУВАННЯ**

Оксана Музика-Стефанчук,

д.ю.н., професор, завідувач кафедри фінансового права, Навчально-науковий інститут права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, провідний науковий співробітник НДІ інтелектуальної власності НАПрН України

Леся Музика,

д.ю.н., доцент, доцент кафедри приватного права Національного університету «Києво-Могилянська академія»,

Інфраструктурні, фінансові та майнові втрати України під час російсько-української війни – колосальні (в найгіршому розумінні). Так, за даними Київської школи економіки та Мінекономіки України станом на 8 червня 2022 р. уточнена загальна сума прямих збитків економіки України від пошкодження та руйнування житлових і нежитлових будівель та інфраструктури складає \$103.9 млрд або 3 трлн грн. Загалом з початку війни в Україні пошкоджено, зруйновано або захоплено щонайменше 44.8 млн квадратних метрів житлового фонду, 256 підприємства, 6.3 тис. залізничних колій, 656 медзакладів, 1177 закладів освіти, 668 дитсадків, 198 складів, 20 торговельних центрів, 28 нафтобаз [1]. За повідомленням Міністра охорони здоров'я